

SZABÓ DEZSŐ

Az örök karácsony

Elbeszélések

laj
KÖNYVKIADÓ
Szeged

Mennyből a földre...

Fiacskám, édes kis Fiacskám, most írk nekem nagyon-nagyon hosszú levelet. Hogy mint márciusi pacsirtákból a tavasz, átzengjen betűidből a Te fényes szárnyú fiatalságod, és a régi szemeimmel lássam magamat. Látod, gyermek, a te rettentő hős és zord barátod már megint a leghosszabb hajszála végéig benne van a karácsony előtti lelki hasfájásban. Mert én sohasem tudtam elég szegény lenni ahhoz, hogy fölényes legyek, ami a legszegényebb szegénysége annak a furcsa valaminek, amit emberi léleknek nevezünk. Hogyan tudnék én fölényeskedni olyan valamivel szemben, amiben évszázadok és végtelen messziségek embermilliói vannak együtt, és ami millió és millió gyermekszívben gyűjtja fel az élet nagyobb lobogású gyertyáit?

Látod, Vitámin, én sohasem tudnék a magam édes személyében semmiféle elv, -izmus vagy más hasonló ámokfutás rabja és kergetettje lenni. Amint nem tudnám egy nagy rozsdás gombostűvel beszúrni magam valami bogárgyűjteménybe. Hogyan tartoznám ehhez vagy ahhoz az embercsoporthoz, mikor mindeniknek egyforma a sírása, az éhsége, az esendősége, és mindenik halállal végzi? Én a millió arcú végtelen ember vagyok, és minden arcból lelkemmé jön minden

lélek. Még ott feszül bennem Akhilleusz haragja, bujdosom Lear bánatát, és talán a hongkongi polgármester tyúkszeme is átnyilallik a lábujjkámon. Feltéve, hogy Hongkongnak van polgármestere, és annak van tyúkszeme. Nekem szenvedés minden szenvedés, s az afrikai őserdőben eltévedt néger gyermek borzongása kilúdbőrözik a testemre.

Jaj, ezek a karácsonyi hetek! Ilyenkor két személlyé sokasodom: az egyik az apja a fiának, a másik a fia az apjának. És az apa-Szabó Dezső sok elnézéssel és nem kevés dédelgetéssel nézi azt a kis bitang betyár árva Dezsőkét. Szegény anyátlan, apátlan, testvértelen, baráttalan, feleségtelen, gyermektelen árva! Saját magát kell kölcsönadnia apának, hogy ne vacogjon egyedül karácsony egybehívó mosolygása előtt. Ilyenkor aztán többet engedek meg a kölyöknek. Hagyom, hogy hosszú órákig eljátszódjék. Hogy falut építsen magának, közepén szép kúriával és nagy kerttel. Hogy családot rakosgasson maga köré, és áldott jó falusi népet. Ha látnád, hogy milyen kegyes pofával sétálgat a falujában, hogy köszönget jobbra-balra, hogy öleli, csókolja az övéit! Majdnem könnyekig kacagtat csa-csi játékaival.

Engedem, hogy mindegyre átruccanjon Kolozs-várra. Itt jön ki csak a lóköttő a tekergőből. Utána-lopózik a kislányoknak, s a hátralógó hajfonatuk végére vereshagymát köt. Ácsorog a piaci kofák közt, s egy alkalmas pillanatban a kofa szoknyája végét dajkatúvel odaerősíti egy alkudozó asszony szoknyájához. Mikor aztán ez továbbindul, húzza magával a kofa szoknyáját. Felfúj jó duzzadtra egy üres staniclit,

valamelyik járókelő mögé lopózik, és öklével jól belévág a papirosgömbbe. A szegény pasas pedig nagyot ráng, azt hiszi, hogy kitört fölötté a világtörténet. De mikor a Farkas utcai templomhoz ér, s onnan ki-zeng a zsoltár: behúzódik a fal egyik pillére mögé, s megtágult szemekkel, megnyílt ajkakkal, lobogó arc-cal néz a messzeségbe. Mert égre szökő katedrálissá ívelődött lelkében felharsog a századok nagy orgonája, és Erdély mélyebb rögei alól halott apák százai énekelik: – Tebenned bízunk eleitől fogva.

Aztán itt van a karácsonyeste. Karácsonyfát emeltem neki, díszítés nélkül, tetején egyetlen fekete gyertyával. Este hatkor már bezárkózunk, ma senkit sem engedünk a magánosságunkhoz. A fa alá ülünk, vacsorázunk, némán, befelé fordult szemekkel. Aztán nézzük, nézzük egymást az éjszaka nehéz múlásában. Már nem tudjuk, melyik az apa, melyik a fiú. Már nincs is apa, és nincs fiú. Pusztává mélyül a szoba, és zaj üti az éjszaka fekete húsát. Valaki vasszővel veri a kolozsvári temetőt.

Tartalom

Mennyből a földre...	5
Sugarak	8
1902. dec. 24.	17
1902. dec. 25.	21
Csoda Párizsban	26
Az öregasszony karácsonya	32
Az utolsó istentisztelet	40
Halleluja	46
A halál	73
Karácsonyi legenda	88
A jó Isten malaca	94
Csoda a Barackos úton	126
Az örök karácsony	134
Az idegen	140
Karácsony Brazíliában	144
Szavak a karácsonyfa alól	165
Az én karácsonyestém	173
Már születik a Krisztus	176
Szitásék életnapja	187
Az én karácsonyfáim	194
Az Isten és az idő	198